

Sygn. akt IV U 362/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Płaczek

Protokolant: st. sekr. sądowy Patrycja Czarnik

po rozpoznaniu w dniu 10 lipca 2013 roku w Tarnowie na rozprawie skargi K. S. o wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 7 marca 2012 roku, sygn. akt IVU 81/12

w sprawie z odwołania K. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 19 października 2011 roku

o wypłatę świadczenia

1. w wyniku wznowienia postępowania zmienia prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie - Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 marca 2012 roku, sygn. akt IV U 81/12 w ten sposób, że zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 19 października 2011 roku (...) i wznawia wypłatę emerytury K. S. od 1 listopada 2011 roku;
2. ustala, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. wniosek o wypłatę odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T..

Sygn. akt IV U 362/13

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 10 lipca 2013 r.

W dniu 18.02.2013 r. K. S. wystąpiła ze skargą o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7.03.2012 r., sygn. akt IV U 81/12, oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 19.10.2011 r., , zawieszającej ubezpieczonej od dnia 01.10.2011 r. wypłatę emerytury.

W skardze – po jej sprecyzowaniu - domagała się wznowienia postępowania w sprawie IV U 81/12, zmiany prawomocnego wyroku, a w konsekwencji zmiany decyzji z dnia 19.10.2011 r. i przyznania prawa do wypłaty świadczenia od 01.10.2011 r. wraz z odsetkami. Jako podstawę skargi ubezpieczona wskazała przepis art. 401¹ k.p.c., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., K 2/12, który orzekł, że art. 28 ustawy

z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16.12.2010 r.,

w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01.01.2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o jej oddalenie. W uzasadnieniu podniósł, że wznowił wnioskodawczyni wypłatę wstrzymanego świadczenia od dnia 22.11.2012 r., tj. od daty opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., K 2/12. Jak wskazał, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wywiera skutki prawne na przyszłość od dnia ogłoszenia, co oznacza, że zasadniczo nie ma ono mocy wstecznej i nie odnosi się do kwestii obowiązywania zakwestionowanego przepisu w okresie od dnia jego wejścia w życie do dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Urodzona (...) K. S. od 1.01.2010r. do 29.02.2012r. zatrudniona była na ternie Austrii jako pomoc domowa .

Decyzją z dnia 10.06.2010 r. ZUS Oddział w N. przyznał ubezpieczonej od dnia 01.03.2010 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, prawo do emerytury.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 10.06..2010 r.- k. 55 akt ZUS,
- zaświadczenie o zatrudnieniu z 15.03.2012r k-272 akt ZUS

Decyzją z dnia 19.10.2011 r. ZUS Oddział w T. z urzędu zawiesił od dnia 01.11.2011 r. wypłatę emerytury K. S. z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia. W decyzji tej organ rentowy zaznaczył, że w celu podjęcia wypłaty świadczenia należy przedłożyć w Oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 19.10.2011 r.- k. 256 akt ZUS,

Powyższa decyzja została zaskarżona przez ubezpieczoną odwołaniem. Wyrokiem

z dnia 7.03.2011 r., sygn. akt IV U 81/12, Sąd Okręgowy w Tarnowie Wydział

IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron apelacją i uprawomocnił się z dniem 29.03.2012 r.

dowód:

- odwołanie od decyzji z dnia 19.11.2011 r.- k. 2 akt IV U 81/12,
- wyrok SO w Tarnowie z dnia 7.03.2012 r.- k. 10 akt IV U 982/11,

Decyzją z dnia 26.04.2012 r. ZUS Oddział w T., podjął od dnia 1.03..2012 r. tj. od rozwiązania stosunku pracy wypłatę emerytury.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 26.04.2012 r.- k. 277 akt ZUS,

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów.

Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, w szczególności zalegających w aktach rentowych, których autentyczność nie budziła wątpliwości Sądu i które nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania podlega uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c., skarga o wznowienie postępowania jest dopuszczalna

w przypadku zakończenia postępowania prawomocnym wyrokiem. Jak stanowi art. 401¹ k.p.c., można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W niniejszej sprawie ubezpieczona domagała się wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 7.03.2012 r., sygn. akt IV U 81/12, oddalającego odwołanie od decyzji ZUS Oddział w T. z dnia 19.10.2011r., zmiany tego orzeczenia i wskazanej wyżej decyzji, a w konsekwencji przyznania jej prawa do wypłaty emerytury za okres od 01.10.2011 r. wraz z odsetkami.

Wskazaną wyżej decyzją organ rentowy wstrzymał od dnia 01.11.2011 r. wypłatę emerytury z uwagi na kontynuowanie przez K. S. zatrudnienia.

Przystępując zatem do oceny takiego żądania z punktu widzenia przepisów prawa materialnego, wskazać należy, iż dla zawieszenia przez organ rentowy od dnia 1.11.2011r. emerytury ubezpieczonej, zasadnicze znaczenie miał dodany do powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z FUS - przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2010.257.1726) - przepis art. 103a, który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 28 powołanej wyżej ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed 1 stycznia 2011 r. przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS stosuje się poczynając od 1 października 2011 r.

W wyroku z dnia 13.11.2012 r., K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16.12.2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01.01.2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, umarzając postępowanie w pozostałym zakresie (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285).

Ubezpieczonej służyło zatem prawo wystąpienia do sądu ze skargą o wznowienie postępowania w sprawie IV U 81/12 na podstawie art. 401¹ k.p.c.

Podstawowy problem w rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny sprawie dotyczył oceny, czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury- na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 08.01.2009 r. do 31.12.2010 r., nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Do dnia 07.01.2009 r. obowiązywał art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Przepis ten stanowił o zawieszaniu emerytury bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta, z tytułu kontynuowania zatrudnienia (bez rozwiązania stosunku pracy) u pracodawcy, u którego pozostawał w stosunku pracy bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. Od dnia 08.01.2009 r., na mocy art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21.11.2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U z 2008 r. Nr 228, poz. 1507), uchylono w strukturze tego przepisu ustęp 2a (dodany od dnia 01.07.2000 r.), uzależniający pobieranie świadczenia, bez względu na wysokość osiąganego przychodu, od uprzedniego zaprzestania zatrudnienia, tj. rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W ten sposób całkowicie wyeliminowano instytucję zawieszalności prawa do emerytury w sytuacji, gdy ubezpieczony osiągnął powszechny wiek emerytalny, ustalił uprawnienia emerytalne i rozpoczął pobieranie świadczenia, równocześnie kontynuując zatrudnienie u dotychczasowego lub innego pracodawcy. Innymi słowy, ustawodawca dopuścił, nie stawiając żadnych przeszkód prawnych, do nieograniczonego (w pełnej wysokości) łączenia dwóch świadczeń: z pracy i ubezpieczeń społecznych. Z dniem 01.01.2011 r., na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726), do ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodano art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Na mocy art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 01.10.2011 r.

Z uwagi na taką regulację, decyzją z dnia 19.10.2011 r. organ rentowy wstrzymał od 01.11.2011 r. wypłatę K. S. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia.

W wyniku opisanej wyżej zmiany nastąpił więc powrót do sytuacji sprzed 08.01.2009 r. Brzmienie „nowego” art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest identyczne, jak obowiązującego do 07.01.2009 r. przepisu art. 103 ust. 2a. Konsekwencją nowej regulacji było odsunięcie w czasie możliwości efektywnego korzystania z emerytury do chwili rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy z podmiotem, będącym jego pracodawcą bezpośrednio przed dniem nabycia tego prawa. Na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., K 2/12, art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw utracił moc w zakresie, w jakim przewidywał stosowanie art. 103a ustawy z dnia 18.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01.01.2011 r. Natomiast art. 103a powołanej ustawy pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 01.01.2011 r.

Trybunał Konstytucyjny przyjął, że zawieszenie prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od 08.01.2009 r. do 31.12.2010 r., narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 08.01.2009 r. do 31.12.2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 01.10.2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, należy dojść do wniosku, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej- późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie

emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Mając na uwadze stan faktyczny w niniejszej sprawie, podkreślić trzeba, że ubezpieczona prawo do emerytury nabyła z dniem 01.03.2010 r., a zatem do jej sytuacji prawnej znajduje zastosowanie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r.,

K 2/12 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285), zgodnie z którym art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r.

o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku

z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16.12.2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 01.01.2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W konsekwencji, decyzja z dnia 19.10.2011 r., którą organ rentowy wstrzymał od dnia 01.11.2011 r. wypłatę ubezpieczonej emerytury z uwagi na kontynuowanie przez nią zatrudnienia oraz oddalający odwołanie od tej decyzji wyrok Sądu Okręgowego, wydane zostały w oparciu o niekonstytucyjny przepis i naruszają prawa nabyte wnioskodawczyni.

Organ rentowy prezentuje jednak stanowisko, iż ten niekonstytucyjny przepis utracił moc obowiązującą z dniem ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, co uzasadnia wznowienie wypłaty świadczenia jedynie od dnia 22.11.2012r., zaś w przypadku skarżącej od 1.03.2012r. tj. od rozwiązania stosunku pracy.

W doktrynie istnieje spór dotyczący tego, czy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są skuteczne ex nunc, czy ex tunc. Zgodnie z pierwszym poglądem przyjmuje się, że działają one dopiero od opublikowania sentencji orzeczenia w Dzienniku Ustaw, a zatem nie mają wpływu na wcześniejsze stosowanie przepisów sprzecznych z Konstytucją, co ewentualnie mogłoby stanowić podstawę do formułowania roszczeń pod adresem Skarbu Państwa z tytułu szkody wyrządzonej przez normę prawną niezgodną z Konstytucją. Drugie stanowisko zakłada, że orzeczenie Trybunału ma skutek wsteczny, czyli usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszanie czynności dokonanych na jej podstawie.

Zasadniczy zarzut organu rentowego opiera się na tezie, iż orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wywołuje skutek ex nunc, czyli z chwilą ogłoszenia wyroku Trybunału w Dzienniku Ustaw. Stanowisko to organ rentowy uzasadnia treścią przepisu art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

Argumenty przeciwko jednak stanowisku organu rentowego o prospektywnym charakterze orzeczeń Trybunału dostarcza przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji, w świetle którego orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Zatem we wszystkich postępowaniach (cywilnym, karnym czy administracyjnym) prawomocne rozstrzygnięcia wydawane w oparciu o niekonstytucyjne przepisy, podlegają wzruszalności (por. art. 401¹ k.p.c., art. 145a k.p.a.). Przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji RP dopuszcza więc wsteczne stosowanie nowego, niewadliwego prawa do stanów faktycznych, które powstały pod rządami prawa niezgodnego z Konstytucją. Uzasadnieniem dla wzruszalności prawomocnych wyroków i decyzji rentowych wydanych na podstawie niekonstytucyjnej normy prawnej, jest potrzeba respektowania zasady ochrony praw nabytych, których

realizacja została wyłączona lub ograniczona z powodu zastosowania normy prawnej niezgodnej z Konstytucją. W przypadku wzruszalności prawomocnych orzeczeń w sprawach o świadczenia emerytalno – rentowe , celem wznowienia postępowania jest dokonanie ponownego ustalenia uprawnień do tych świadczeń z pominięciem jednak wadliwego , niekonstytucyjnego unormowania. Taki cel i założenie wynika z treści art. 190 ust. 4 Konstytucji , a także z art. 401¹ k.p.c., a zatem przepisy te w sposób jednoznaczny przemawiają za skutecznością orzeczeń Trybunału ex nunc. Teza o prospektywnym charakterze orzeczeń nie jest w ocenie Sądu do pogodzenia z celem instytucji wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem , wydanym na podstawie niekonstytucyjnego przepisu , gdy przewidzianą w ustawie (art. 401¹ k.p.c.) podstawą wznowienia postępowania jest orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego. Mimo , iż w oparciu o treść art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP można bronić tezy o prospektywnych skutkach orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, to jednak z uwagi na wiążące stwierdzenie Trybunału, że dany przepis pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu – nie powinien być on przez organy stosujące prawo uwzględniany przy rozpatrywaniu konkretnych spraw, nawet w odniesieniu do roszczeń dotyczących okresu poprzedzającego ogłoszenie wyroku Trybunału w Dzienniku Ustaw. Orzecznictwo Sądu Najwyższego co do tego, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału, jest w zasadzie jednolite (por. wyrok z dnia 10 listopada 1999 r. I CKM 204/98 OSN 2000/5/94 , postanowienie z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 331; wyrok z dnia 5 września 2001 r., II UKN 542/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 36, z dnia 12 czerwca 2002 r. II UKN 419/01, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 58, z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNP 2003 nr 23, poz. 581 oraz z dnia 18 grudnia 2002 r., I PKN 668/01, OSNP 2004 nr 3, poz. 47, por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622) , wyrok z dnia 23 stycznia 2007 r. n PK 96/06 OSNP 2008/5-6/61) .

Sąd Okręgowy akceptuje zatem stanowisko dominujące w orzecznictwie Sądu Najwyższego o wstecznej skuteczności (ex tunc) orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego . W uzasadnieniu wyroku z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172) Sąd Najwyższy, opierając się na wykładni funkcjonalnej i uwzględniając pozycję ustrojową Trybunału wskazał między innymi , że Trybunał orzeka o niezgodności ustawy z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Zatem znaczenie nie ma to kiedy badanie zgodności konstytucyjnej ma miejsce lecz to kiedy w systemie prawnym pojawiła się norma prawna niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną. Dlatego zdaniem Sądu Najwyższego orzeczenia Trybunału wywołują skutek ex tunc.

Warto również odnotować , iż w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych dotyczącym wpływu wyroku Trybunału z dnia 13.11.2012r. K2 /2012 na prawo do wypłaty emerytury zdecydowanie przeważa stanowisko, o braku podstaw do utrzymania zawieszenia wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011r. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 24 stycznia 2013 r., III AUa 1036/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 stycznia 2013 r., III AUa 752/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 841/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 969/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 882/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 stycznia 2013 r., III AUa 940/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 16 stycznia 2013 r., III AUa 471/12/.)

Na marginesie trzeba podkreślić , że przedmiotem zaskarżonej decyzji, a tym samym przedmiotem badania i oceny Sądu , nie były okoliczności jakie mogły nastąpić po dniu 1.11.2011r., z punktu widzenia odrębnej podstawy zawieszenia świadczenia , jaką może być osiągnięcie przez danego ubezpieczonego przychodów w wysokości wpływającej na zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia (art. 104 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Skoro więc orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne ex tunc), w wyniku wznowienia postępowania Sąd zmienił prawomocny wyrok z dnia 7.03.2012 r., sygn. akt IV U 81/12 w ten sposób, że zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19.10.2011 r., i przyznał ubezpieczonej prawo do wypłaty świadczenia za okres od 01.11.2011 r. na podstawie powołanych przepisów oraz art. 412 § 2 k.p.c.

Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt. 2 wyroku). W tym względzie miał na uwadze przepis art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z art. 118 ust. 1 tej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (ust. 1a). W zdaniu drugim ust. 1a art. 118 ustawy dodano, że organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. W niniejszej sprawie organ rentowy odpowiedzialności takiej nie ponosi, ponieważ wstrzymanie wypłaty emerytury było wynikiem działań od niego niezależnych, a leżących w gestii organów stanowiących prawo. Organ rentowy działał w oparciu o przepis ustawowy, który wówczas stanowił obowiązujące prawo, a który dopiero później uznany został za niekonstytucyjny. Rzeczą oczywistą jest, że to organ rentowy ponosi odpowiedzialności za stanowienie przepisów prawa sprzecznych z Konstytucją RP.

Sąd nie orzekał w przedmiocie odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, gdyż również organ rentowy nie orzekał w tym zakresie w postępowaniu administracyjnym.

W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że dochodzenie przed sądem prawa do świadczenia (również odsetek od przyznanego świadczenia) z ubezpieczenia społecznego, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego, jest niedopuszczalne, a treść decyzji, od której wniesiono odwołanie, wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. postanowienie SN z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601; wyrok SN z dnia 23 listopada 1999 r., II UKN 204/99, OSNP 2001/5/169). Zatem Sąd będąc związany w zakresie rozpoznania i orzeczenia treścią zaskarżonej decyzji - przy braku w tym przedmiocie uprzedniego rozstrzygnięcia organu rentowego - nie jest na obecnym etapie uprawniony do merytorycznego rozpoznania roszczenia o odsetki. Jak stanowi art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 205 poz. 1585 ze zm.), jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Datę wymagalności świadczenia w rozpatrywanym przypadku ustalić należy w oparciu o art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy w decyzji nie oceniał przewidzianych w tych przepisach szczególnych przesłanek do nabycia prawa do odsetek, dlatego w przedmiocie odsetek nie mógł również w tym postępowaniu orzekać Sąd. Skoro więc w zakresie odsetek właściwa jest w pierwszej kolejności droga administracyjna przed organem rentowym, który dopiero oceni przesłanki do nabycia odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, a jednocześnie postępowanie przed sądem nie może zastąpić obligatoryjnych procedur przesądowych, zasadnym było żądanie dotyczące wypłaty odsetek przekazać według właściwości do rozpoznania i wydania w tym przedmiocie decyzji - Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁰§2 k.p.c. i 464 § 1 k.p.c. (pkt. 3 wyroku)

SSO Dariusz Płaczek

(...)

- (...)
- (...)
- (...)

(...)